

Geachte Kamer Commissie

Stichting EHS¹ in samenwerking met ondergenoemde organisaties², heeft de onderstaande visie op de digitaliseringsstrategie en het actieplan digitale connectiviteit. Wij maken ons grote zorgen over de gezondheidsschade door elektromagnetische velden. Deze schade is nu al ernstig en zal met de voorliggende plannen sterk toenemen.

Veel zorgen in Nederland

Voor veel burgers is dit onderwerp van belang. Het [interne onderzoek naar de informatiebehoeften van doelgroepen door SAMR](#) in opdracht van het Antennebureau toont dat ruim 40% van de bevolking zorgen tot zeer ernstige zorgen heeft over de straling, dat ca. 10% er zelfs maatregelen tegen neemt en dat meer dan de helft van de bevolking zich zorgen maakt over de schadelijke effecten van de mobiele communicatie op de langere termijn. Dit zijn cijfers die betrokken horen te worden bij de beleidsontwikkeling. Verder noemen we de petitie van 'Verminder Electrosmog' (inmiddels ruim 12.000 handtekeningen) tegen 5G en toename van de straling. Deze burgers vragen de overheid om voorzorg i.v.m. de gezondheidsrisico's van straling.

Oproep

De digitaliseringsstrategie gaat geheel voorbij aan de grote gezondheidseffecten die optreden ten gevolge van blootstelling aan EMV en houdt geen rekening met elektrogevoeligheid. N.B. Elektrogevoeligen lopen nu al vast. Daarom roepen we de Kamer op dit beleid en de daarop gebaseerde plannen niet te accepteren en te vragen om:

1. **Zelfbeschikkingsrecht:** Er wordt geen enkele ruimte gelaten aan mensen die in een EMV-arme omgeving moeten of willen leven. Hoe ethisch is dit? Er is immers geen mogelijkheid de EMV te ontwijken. Wij roepen de overheid op rekening te houden met het recht om stralingsvrij te leven. Dit is een fundamenteel mensenrecht. Het is niet acceptabel om hieraan voorbij te gaan met verwijzing naar onvolledige preferente wetenschappelijke inzichten. Bovendien is de overheid grondwettelijk gehouden de gezondheid van de burgers te beschermen.
2. **Toepassing voorzorgprincipe:** Wij roepen de overheid op tot het invullen van de te nemen voorzorg, met het oog op gezondheidseffecten van ook zwakke EMV en daar het nieuwe beleid aan te toetsen. Dat vereist normen die niet slechts zijn gebaseerd op verwarming van weefsel, maar rekening houden met biologische effecten waardoor reeds bij veel lagere stralingsniveaus gezondheidseffecten optreden. Wij roepen de overheid op rekening te houden met kwetsbaarheid van (ongeboren) baby's, kinderen, ouderen, zieken en elektrogevoeligen.
3. **Officiële erkenning van elektrogevoeligheid als handicap** en ontwikkeling van expertise: wat is elektrogevoeligheid en welke beperkingen brengt dat met zich mee?
4. **Bevordering van hulp** aan elektrogevoeligen door GGD en andere deskundige hulpverlening.
5. **Aangepaste ruimtelijke inrichting:** Landelijk beleid is nodig voor de ruimtelijke inrichting van regio's en gemeenten die recht doet aan de dringende behoefte aan witte zones (stralingsvrije gebieden, routes, locaties en voorzieningen), zodat elektrogevoeligen een normaal leven kunnen leiden.
6. Het t.b.v. een erkend overzicht van de biologische effecten **in kaart brengen van alle wetenschappelijke kennis** op dit terrein en middels onafhankelijk onderzoek voortbouwen op onderzoeken die schadelijke effecten bij zwakke EMV beneden de blootstellingsnormen vonden. Het is nodig de gezondheid gericht te monitoren i.r.t. straling.
7. **Voorlichting aan alle bevolkingsgroepen over risico's** en verbod op telecomreclame gericht op kinderen.
8. **Minder draadloos:** Wij roepen op de nadrukkelijke voorkeur te geven aan bedrade verbindingen boven draadloze. Zodat draadloos alleen daar komt waar het niet anders kan maar wel dringend nodig is.
9. Wij roepen op tot planmatig **behoud van waardevolle bedrade structuren** en waarborgen van behoud van EMV arme/vrije middelen, voorzieningen, processen, locaties, wegen, gebieden ed.
10. Wij roepen op **24-uursstralers** te vervangen: alleen zenden wanneer nuttig en met beperkte capaciteit.

¹Stichting EHS (EHS staat voor Elektrohypersensitiviteit): www.stichtingehs.nl.

² CPLD vereniging, PGO erkend (CPLD: Chronische Polymorfe Licht Dermatoze): cpld.nl; StopUMTS: www.stopumts.nl; Het Zeeuws Platform Stralingsrisico's: www.zeeuwsplatformstralingsrisico.nl; Verminder Electrosmog en petitie: www.verminder-electrosmog.nl; Stralingsbewust Zuid-Kennemerland: www.stralingsbewustzuidkennemerland.nl.

Inleiding

Wij menen dat de voordelen van de technologische vooruitgang slechts binnen de grenzen van verantwoorde mogelijkheden benut kunnen worden. We missen bij de gegeven aandacht voor de risico's van de digitalisering de gezondheidseffecten van de elektromagnetische velden (EMV). Het past niet in het gebruikelijke wereldbeeld dat EMV een negatieve invloed op de mens kan uitoefenen. Het blijkt echter dat blootstelling aan EMV tot ziekte kan leiden. En waar het specifiek gaat om elektrogevoeligheid, ontstaan onhoudbare leefsituaties en vallen veel mensen buiten de boot. Tegelijkertijd missen we in het beleid ook aandacht voor de inmiddels alom bekende digitale verslaving en voor [digitale dementie](#). Al deze ziekten hebben een grote impact op onze maatschappij.

Elektrogevoeligheid

In het actieplan wordt volledig voorbijgegaan aan elektrogevoeligheid. Dit, terwijl het ministerie in ieder geval middels onze respons en die van veel anderen op [de internetconsultatie](#) Actieplan Digitale Connectiviteit door ons volledig is bijgepraat. Ook de CPLD vereniging heeft de Kamer hierover een [brandbrief](#) gestuurd. Of kijkt u eens naar deze [brief](#) aan de Tweede Kamer. In Nederland woont een steeds groter wordende groep die van zichzelf weet elektrogevoelig te zijn en die daardoor in het leven zeer ernstig wordt beperkt. Bij Stichting EHS worden momenteel maandelijks tientallen nieuwe gevallen gemeld.

De klachten die men ervaart zijn werkelijk heftig en gaan onder meer over acute concentratie- en cognitieve problemen, hoofdpijn, spier- en gewrichtspijn, hartkloppingen, hartritmestoornissen, diabetesverschijnselen en slapeloosheid. Bij langdurige blootstelling komen daar klachten bij als bijv. immuun problemen, chronische vermoeidheid, veranderde eiwitsynthese, DNA-schade (zie de [uitgebreidere lijst](#)).

Iedereen mag meedoen?

Nee, in het beleid wordt met elektrogevoeligheid geen rekening gehouden. Men kan zich maar beperkt afschermen tegen EMV. Veel elektrogevoelige mensen voelen zich daardoor voortdurend ziek en kunnen niet meer gaan waar en doen wat ze willen: men raakt buiten de maatschappij geplaatst. Zij doen niet mee! De situatie is schrijnend, [zie het AD](#).

En doorvoering van digitale ontwikkelingen zonder rekening met elektrogevoeligen te houden, zal het lijden ernstig verzwaren en de situatie voor velen volkomen onhoudbaar maken. Mensen met elektrogevoeligheid zijn niet ziek van zichzelf, ze zijn ziek door de [belasting uit het milieu](#). N.B. Velen waren voor de invoering van de draadloze communicatie hardwerkende medeburgers, in alle lagen van de samenleving.

Elektrogevoeligheid niet wetenschappelijk bewezen?

Onderzoek wijst uit dat elektrogevoeligheid [geen psychologische oorzaak](#) heeft. Het bestaat, ook al kunnen we de mechanismen nog niet duiden. Dat is niet bijzonder. Er zijn veel ziektebeelden erkend zonder objectieve indicatoren. Elektrogevoeligheid heeft weinig te maken met het kunnen voelen van EMV, maar geeft aan dat men erg ontvankelijk is voor de schadelijke werking van EMV. Er is geen primair zintuig voor EMV. Toch zijn de onderzoeken tot nu toe sterk op het 'voelen' gericht geweest. Professor D.Leszczynsky (voormalig adviseur van WHO/IARC) zet uiteen waarom die ca. 70 onderzoeken methodologisch onjuist zijn. Hij brengt daarbij een behoorlijk aantal ernstige repeterende tekortkomingen aan het licht. Hij doet vervolgens een oproep in een [Open Letter on the Electromagnetic Hyper-Sensitivity Research](#).

Recent zijn twee publicaties verschenen over vooronderzoeken naar objectieve parameters. [Een onderzoek van Dr. G.Heuser en S.Heuser](#) laat zien dat de f-MRI scans van hersenen van een groep elektrogevoeligen afwijken t.o.v. niet-elektrogevoeligen. Professor D.Belpomme, een Frans oncoloog, heeft bio markers gevonden waar 80% van de elektrogevoeligen mee te onderscheiden bleken te zijn van gezonde personen. Zijn conclusie: *'The present study reports for the first time, to the best of our knowledge, that overall ~80% of EHS self-reporting patients present with one, two or three detectable oxidative stress biomarkers in their peripheral blood, meaning that these patients-as is the case for cancer, Alzheimer's disease or other pathological conditions-present with a true objective new pathological disorder.'*

Het fenomeen van elektrogevoeligheid doet zich wereldwijd voor. Overal komen mensen tot dezelfde conclusie dat EMV de oorzaak van hun klachten is. Ze melden overal soortgelijke klachten. En ondanks de extreme gevolgen die dit voor hen met zich meebrengt, volharden ze daarin, al vele jaren lang. Het is goed om te bedenken dat niemand van deze mensen zichzelf zou veroordelen tot een dergelijk moeilijk buitengesloten en uitgekleeft leven als er maar de geringste mogelijkheid zou zijn dat de oorzaak elders gelegen is!

Ook grote zorgen over andere gezondheidseffecten van EMV

Er is een veelheid van prima, peer reviewed wetenschappelijk onderzoek dat wijst op een diversiteit aan andere gezondheidseffecten van zwakke EMV beneden de blootstellingsnormen: oorzaak of bevordering van kanker, effecten op vruchtbaarheid en reproductie, neurotoxische effecten, chronische stress etc., zie [EHTrust](#) en [emf-portal](#).

Tegelijkertijd hebben we in Nederland te kampen met hoge ziektecijfers. Een enorm aantal mensen meldt zich bij de huisarts met vage klachten. De klachten lijken op die van elektrogevoeligen. Eén op de acht werknemers is burn-out. De jeugd kampt met depressiviteit. Slapeloosheid is nu een volksziekte geworden. Nederland is koploper waar het om kanker gaat. In 30 jaar is de kankerincidentie enorm gestegen. Waar zou dit allemaal door kunnen komen?

Voorzorgprincipe wordt in Nederland niet nageleefd, overheid hanteert ontoereikende ICNIRP-norm

Het voorzorgsbeginsel houdt in, dat bij de introductie van nieuwe technologie, waarbij wetenschappelijke twijfel is over mogelijke gezondheidseffecten, uit voorzorg de studies die wél op gezondheidseffecten wijzen, zwaarder moeten wegen dan de studies die geen mogelijke gezondheidseffecten vinden. Als toch wordt besloten tot toepassing van die technologie, dan met de grootste voorzorg, bewaking van reversibiliteit en adequate monitoring.

In hoofdlijnen zijn er twee wetenschappelijke stromingen. De door de GR en de ICNIRP erkende stroming kijkt alleen naar de thermische effecten van EMV. De andere stroming ziet ook belangrijke schadelijke biologische effecten t.g.v. zwakke EMV. Gelet op het bestaan van deze twee stromingen, is er een niet te negeren wetenschappelijke twijfel. Terecht stuurt het milieuagentschap van de EU (EEA) expliciet aan op het betrachten van voorzorg bij EMV, Zie [‘Late lessons from early warnings: Science, prevention, innovation’](#)

Voor de normering volgt Nederland via de WHO de adviezen van de ICNIRP. Deze commissie stelt zich te baseren op consistente wetenschappelijke uitkomsten maar gaat compleet voorbij aan het wetenschappelijk onderzoek dat laat zien dat die technologie niet veilig is. Dit is per definitie in strijd met het voorzorgsbeginsel. Vanwege de inherente onevenwichtigheid in financiering van het onderzoek, en de enorme belangen die met de resultaten gemoeid zijn, zal het lang kunnen duren voordat consensus tussen de stromingen is bereikt. Hier waarschuwt de EEA expliciet voor. Bij een dergelijke omgang met de wetenschap is de overheid per definitie veel te laat met beleidsaanpassingen.

5G

We staan op het punt om 5G uit te rollen zonder enig onderzoek naar de risico's voor de gezondheid daarvan of enig plan om de gezondheid van mens, dier of natuur te monitoren. De nieuwe frequenties zullen waarschijnlijk niet verder doordringen dan in de huid. De huid is echter geen indifferent 'omhulsel', maar het grootste orgaan van het menselijk lichaam met talloze functies: immuun cellen, zintuigen, bloedvaten, vele soorten motorische en peptiderge zenuwbanen, spieren, beharing en andere nog onbegrepen structuren. Elk daarvan kan in principe door EMV en/of door temperatuurveranderingen beïnvloed worden. 5G doorvoeren is daarom feitelijk een experiment met de totale bevolking. Daarom roepen wetenschappers op tot een [Moratorium op 5G](#) en om nu eerst de effecten van de eerdere generaties van de draadloze communicatie goed in kaart te brengen.

De voorzorg internationaal

In landen zoals [Frankrijk](#), [België](#), [Cyprus](#), [Zweden](#) en [Californië](#) zijn reeds wettelijke maatregelen genomen om mobiele telefonie te beperken, waarbij vaak een accent ligt op het beschermen van kinderen. [Er is vastgesteld dat straling dieper doordringt in het lichaam van kinderen](#) dan bij volwassenen. De foetus in de baarmoeder wordt slecht beschermd tegen EMV, terwijl elektronische apparaten bij normaal gebruik juist dicht bij de foetus worden gehouden. Door de groei is schade op celniveau extra riskant. Ook wordt de bevolking in deze landen gewaarschuwd voor de effecten van straling van draadloze toepassingen. Zie het [overzicht van StopUMTS](#).

De Nederlandse overheid heeft onvoldoende besef van de risico's van EMV onder de blootstellingsnorm en het is tijd dat dit wordt onderkend. Wij roepen de Kamer op de ogen te openen voor de soms intriëste onmenselijke situaties.

Namens:

Stichting EHS, Rob van der Boom

Verminder Electrosmog, Marloes van Mensvoort

CPLD vereniging, Rob Verboog

Zeeuws Platform Stralingsrisico's, Adrie Spruijt

StopUMTS, Leendert Vriens

Stralingsbewust Zuid-Kennemerland, Silvia Belgraver